

ISSN 2409-1375

Психологічні виміри культури, економіки, управління : Науковий журнал / [відповідальний редактор кандидат психологічних наук Олег Лозинський]. Україна, Львів. Випуск 27, 2025. 280 с.

Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal / [responsible editor candidate of psychological sciences Oleg Lozynskiy]. Ukraine, Lviv. Number 27, 2025. 280 p.

Оприлюднено матеріали учасників другого всеукраїнського наукового круглого столу на тему: «Життєстійкість особистості, економіки та культури суспільства в умовах війни» з нагоди Міжнародного дня жінок та дівчат в науці, який відбувся у Львові 11 лютого 2025 р.

Матеріали друкуються у редакції авторів. За дотримання авторських прав, достовірність інформації, коректність висновків відповідальність несуть автори.

Упорядники можуть не погоджуватися з ідеями авторів статей.

Подяка:

Організатори висловлюють вдячність Факультету психології та соціального захисту, а також Кафедрі практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності за допомогу.

Права авторів захищені. При використанні читачами надрукованих у цьому журналі матеріалів слід обов'язково посилатись на автора та вихідні дані цього номеру наукового журналу.

Науковий журнал «Психологічні виміри культури, економіки, управління» зареєстрований:

- Міністерством Юстиції України (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія KB №22073-11973 ПР від 31.03.2016 р.);
- Міжнародним центром ISSN (Франція, ISSN 2409-1375 від 29.10.2014р.).

Науковий журнал діє у відповідності до законів України: «Про друковані засоби масової інформації в Україні» №2782-ХІІ від 16.11.1992 р.; «Про наукову і науково-технічну діяльність» №1977-ХІІ від 13.12.1991 р.

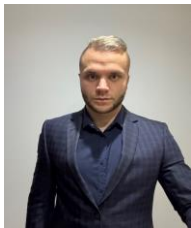
© ГО «Львівський аналітичний дім», 2025.

© Західний науковий центр НАН України та МОН України, 2025.

Зміст:

ПЕРЕДМОВА	7
ЧАСТИНА 1: ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	9
Андрущишин Анастасія. Вплив війни на життєстійкість особистості: наркоманія як соціальна проблема та роль соціальної роботи в умовах війни	9
Білий Владислав. Сучасні підходи до трактування поняття «соціальна підтримка».....	30
Боднарчук Вікторія. Розвиток мнемічних та емоційно-вольових якостей особистості майбутніх фахівців цивільного захисту засобами неформальної освіти	44
Вознюк Оксана, Казан Емілія. Ідеологічна складова пропаганди «руського міра» та її вплив на свідомість молоді України.....	54
Іванів Анна. Внутрішня та зовнішня міграція в Україні: сучасні виклики	61
Лозинська Ольга. Психологічні захисні механізми сьогодення	71
Олексин Ксенія. Проблеми багатодітних сімей в соціальній роботі.....	77
Шипов Юрій. Удосконалення механізмів соціальної адаптації в контексті дотримання вимог європейської інтеграції.....	81
Яремко Роман, Шаптала Руслана. Мова як чинник формування національної ідентичності.....	91
ЧАСТИНА 2. ПРОЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	98
Андрущишин Анастасія. Проект літнього реабілітаційно-відпочинкового табору «джерела здоров'я»	98

Білий Владислав. Сучасні підходи до трактування поняття «соціально підтримка»

Здобувач магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю «соціальна робота», Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9807-953X>

E-mail: v.bilyi@ldubgd.edu.ua

© Білий Владислав, листопад 2024.

У статті досліджуються сучасні підходи до трактування поняття «соціальна підтримка», підкреслюючи її значення у соціальному розвитку та інтеграції. Соціальна підтримка є ключовою для забезпечення добробуту, стабільності та гармонійного функціонування суспільства, особливо в умовах сучасних соціально-економічних викликів. Дослідження охоплює законодавчі, соціологічні, психологічні, економічні та правові аспекти соціальної підтримки, акцентуючи на її ролі у сприянні соціальній рівності, зменшенні нерівності та захисті основних прав громадян. Аналіз включає огляд різних форм соціальної підтримки, таких як соціальні виплати, субсидії та послуги, та їх реалізацію через державні та недержавні установи. Особлива увага приділяється соціальній підтримці ветеранів війни, ілюструючи ширші наслідки та застосування цього поняття. Висновки підкреслюють багатовимірний характер соціальної підтримки та її важливу роль у покращенні якості життя та соціальної стабільності.

Ключові слова: соціальна підтримка, соціальна політика, соціальна рівність, реабілітація, соціальна адаптація

***Modern approaches to the interpretation of the concept of «Social Support».** This article explores modern approaches to interpreting the concept of "social support," emphasizing its significance in social development and integration. Social support is crucial for ensuring well-being, stability, and harmonious functioning within society, especially in the face of contemporary socio-economic challenges. The study examines legislative, sociological, psychological, economic, and legal perspectives on social support, highlighting its role in promoting social equality, reducing inequality, and safeguarding citizens' fundamental rights. The analysis includes a review of various forms of social support, such as social benefits, subsidies, and services, and their implementation*

through state and non-state institutions. Special attention is given to the social support of war veterans, illustrating the broader implications and applications of the concept. The findings underscore the multifaceted nature of social support and its essential role in enhancing the quality of life and social stability.

Keywords: social support, social policy, social equality, rehabilitation, social adaptation.

Постановка проблеми. Соціальна підтримка є однією з ключових складових соціального розвитку та інтеграції суспільства, яка сприяє забезпеченню благополуччя, стабільності та гармонійного функціонування соціуму. У сучасному світі, що характеризується складністю соціально-економічних викликів, соціальна підтримка набуває особливого значення як механізм сприяння соціальній рівності, зменшенню нерівності та забезпеченню основних прав громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми соціальної підтримки займалися різні науковці. Г. Слозанська, Н. Горішна, Д. Бирик, І. Криницька розглядають поняття «соціальна підтримка» як комплекс заходів, що включає медичне обслуговування, житлові програми, реабілітаційні, освітні, соціальні та інші послуги [8]; В. Утвенко - розмежовує поняття «соціальне забезпечення» та «соціальна підтримка», акцентуючи на матеріальному забезпеченні громадян у разі соціальних ризиків [10]; В. Николаева досліджує соціальну підтримку як сукупність спеціальних заходів держави, спрямованих на забезпечення належних умов для окремих соціальних груп, осіб та сімей [5]. Ряд науковців вивчає особливості соціальної підтримки постраждалих від війни. Так, Л. П'янківська підкреслює важливість соціальної підтримки для емоційного та психологічного здоров'я людини, особливо в умовах стресових ситуацій, таких як

війна [11]; Е. Костишин та Ю. Шевців обґрунтовують необхідність впровадження комплексних програм соціальної підтримки дітей, які постраждали від збройного конфлікту в Україні, що включають фінансову, емоційну та інформаційну допомогу, а також доступ до медичних і освітніх послуг [2]; А. Іванів та В. Логвиненко акцентують на важливості соціальної підтримки та реабілітації осіб, які постраждали внаслідок бойових дій або отримали травми під час виконання професійних обов'язків, з метою забезпечення їхньої соціальної та матеріальної незалежності та інтеграції в суспільство [1; 3; 4]; Т. Семигіна та О. Столярик, розкривають особливості надання психосоціальної підтримки ветеранам війни, на основі підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнтів [9].

Мета статті - проаналізувати сучасні підходи до трактування поняття «соціальна підтримка» та визначити основні аспекти та механізми її реалізації в умовах сучасних соціально-економічних викликів.

Виклад основного матеріалу. Соціальна підтримка, як ключова складова соціальної політики держави, постає передовим механізмом забезпечення стабільності та добробуту населення. У контексті Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери, це поняття набуває нових вимірів, орієнтованих на цифровізацію, інтеграцію даних та підвищення ефективності соціального захисту [6].

Відповідно до даного Положення, соціальна підтримка охоплює передбачені законодавством форми допомоги, такі як соціальні виплати, субсидії, пільги, соціальні послуги, місцеві програми соціального захисту населення,

а також виплати у сфері соціального забезпечення та накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Їх надання здійснюється суб'єктами Єдиної системи за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством [6].

Поняття соціальної підтримки ветеранів війни офіційно визначається в Законі України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Даний Закон визначає конкретні види соціальної допомоги, пільги, соціальні послуги та програми, які забезпечують: реабілітацію ветеранів; підтримку їхнього матеріального, соціального та медичного забезпечення; гарантії в працевлаштуванні, освіті та житлових питаннях [7].

Наукова спільнота визначає поняття соціальної підтримки як багатовимірний феномен, який включає систему заходів, спрямованих на поліпшення умов життя та забезпечення гідного існування осіб, що потребують допомоги. У науковій літературі соціальну підтримку розглядають з різних перспектив – соціологічної, психологічної, економічної та правової, що забезпечує її комплексне осмислення.

У дослідженні проведеному авторським колективом у складі: Г. Слосанська, Н. Горішна, Д. Бирик, І. Криницька поняття «соціальна підтримка» трактується значно ширше, ніж в законодавстві. Науковці розглядають його як комплекс заходів, що включає не лише згадані аспекти, але й медичне обслуговування, житлові програми, реабілітаційні, освітні, соціальні та інші послуги. Такі заходи реалізуються місцевими органами влади,

громадськими організаціями та іншими установами з метою полегшення процесу реінтеграції ветеранів та забезпечення їм підних умов життя. На їх думку, соціальна підтримка є ключовою сферою діяльності фахівців, які працюють у галузі соціальної роботи [8, с. 48]. Також, згадані автори зауважують, що під час тлумачення поняття «соціальна підтримка військовослужбовців» важливо чітко розмежовувати поняття «соціальна підтримка» та «соціальний захист». Соціальний захист військовослужбовців визначається як функція держави, спрямована на створення системи правових та соціальних гарантій, які забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод військовослужбовців, задоволення їхніх матеріальних і духовних потреб, враховуючи специфіку службової діяльності та соціальний статус. Така діяльність сприяє підтриманню стабільності у військовому середовищі. Права та свободи ветеранів забезпечуються у випадках повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них причин, у старості чи за інших обставин, визначених законодавством. Різниця між соціальним захистом і соціальною підтримкою полягає в тому, що соціальний захист є функцією держави, яка реалізується через чітко визначені законодавчі заходи, тоді як соціальна підтримка забезпечується не лише державними, але й недержавними установами, і охоплює ширший спектр дій, що виходять за межі законодавчих норм [8, с. 48].

В. Утвенко розмежовує поняття «соціальне забезпечення» та «соціальна підтримка». Науковець зазначає, що соціальне забезпечення (соціальний захист) –

це система заходів, що мають на меті матеріальне забезпечення населення у разі соціальних ризиків, таких як хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасні випадки на виробництві та інші [10, с. 8]. Як соціально-економічна категорія, соціальне забезпечення включає в себе відносини, спрямовані на перерозподіл національного доходу з метою забезпечення належних соціальних стандартів життя для кожної людини. Це гарантує певний рівень матеріальної підтримки в умовах соціальних ризиків, забезпечуючи стабільність та соціальну справедливість в суспільстві. Система соціального забезпечення сприяє формуванню умов, за яких кожна особа може отримати необхідну підтримку в разі життєвих труднощів, тим самим підтримуючи соціальну рівність і соціальну мобільність [10, с. 8]. Автор зауважує, що на відміну від соціального забезпечення, соціальна підтримка (соціальне піклування) являє собою систему заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення громадян, які не мають юридичного права на пенсії чи інші види допомоги з різних причин, але потребують підтримки і не можуть самостійно вирішити свої проблеми [10, с. 9]. Ця підтримка надається за рахунок державних та місцевих бюджетів, а також інших джерел фінансування. Соціальна підтримка включає матеріальну допомогу, соціальне обслуговування та пільги, і надається найбільш вразливим категоріям населення після перевірки їхнього матеріального становища. Вид, форма та розмір такої підтримки визначаються індивідуально, залежно від конкретних обставин. Метою державної політики у сфері соціальної підтримки є пом'якшення наслідків бідності, зменшення

соціальної нерівності та запобігання соціальному утриманству. Крім того, акцент робиться на підвищенні ефективності соціальних допомог і наданні інших форм підтримки малозабезпеченим сім'ям через принцип адресності. Також важливою метою є розширення ринку соціальних послуг, покращення їхньої якості та забезпечення громадянам більшої свободи у виборі безкоштовних або субсидійованих послуг [10, с. 9].

У своєму дослідженні В. Николаєва зазначає, що досить часто соціальну підтримку ототожнюють із поняттям соціального захисту. З метою розмежування даних понять вона стверджує, що соціальний захист є важливою умовою існування особистості та її правового статусу, а соціальну підтримку – важлива складова соціального захисту населення. Соціальна підтримка - це сукупність спеціальних заходів держави, які спрямовані на забезпечення належних умов, яких достатньо для забезпечення належного рівня існування окремих соціальних груп, осіб, сімей, які у певний момент час відчують труднощі у процесі життєдіяльності [5, с. 133]. Також, В. Николаєва зауважує, що соціальна підтримка включає різні форми допомоги, що надаються індивіду в залежності від його потреб та обставин. Матеріальна підтримка передбачає надання фінансових ресурсів, товарів та послуг, що особливо важливо в умовах економічних труднощів або криз. Психолого-педагогічна підтримка зосереджена на допомозі в адаптації та відновленні емоційного стану через психологічні консультації та освітні програми. Правова підтримка забезпечує захист прав людини, надання юридичних консультацій та вирішення правових конфліктів. Ці види

допомоги залежать від економічної ситуації, розвитку соціальної інфраструктури та доступності відповідних послуг [5, с. 134].

Соціальна підтримка також включає спільнотну та інформаційну підтримку, коли люди отримують взаємну допомогу або необхідну інформацію щодо доступних ресурсів і послуг. Всі ці форми підтримки взаємодіють і доповнюють одна одну, що дозволяє забезпечити комплексну допомогу людям у складних умовах. Їх ефективність залежить від розвитку інфраструктури, соціальних мереж та здатності реагувати на мінливі потреби осіб [5, с. 133].

В. Николаева зауважує, що соціальна підтримка населення в Україні повинна бути спрямована на кілька ключових напрямів, щоб ефективно задовольнити потреби громадян, особливо в умовах постійних викликів, таких як війна, економічна нестабільність та соціальні трансформації. Перш за все, підтримка повинна бути орієнтована на забезпечення основних матеріальних потреб населення, зокрема надання допомоги в вигляді грошових виплат, продовольчих та гуманітарних ресурсів, а також забезпечення доступу до житла. У цей час особливо важливо підтримати найбільш уразливі групи населення, такі як внутрішньо переміщені особи, люди з інвалідністю, пенсіонери та багатодітні родини [5].

Л. П'янківська у своїй науковій праці зазначає, що соціальна підтримка є важливою складовою для забезпечення емоційного та психологічного здоров'я людини, особливо в умовах стресових ситуацій, таких як війна або інші кризові обставини. Вона включає в себе надання як психологічних, так і матеріальних ресурсів, що

сприяють адаптації людини до складних обставин, допомагають справлятися з емоційними та фізичними труднощами. Соціальна підтримка є багатогранною і може проявлятися у різних формах залежно від потреб людини та контексту її життя. Автор стверджує, що перш за все, соціальна підтримка може бути емоційною, що передбачає вираження турботи, заохочення та уваги з боку близьких людей. Цей вид підтримки сприяє покращенню психоемоційного стану, зміцнює відчуття безпеки та важливості для інших. Л. П'янківська зауважує, що групова підтримка також є важливим аспектом, що полягає в залученні людини до колективу, до взаємодії з іншими людьми через участь у різних соціальних ініціативах, волонтерських групах чи інших формах взаємодопомоги. Такі групи можуть забезпечувати не тільки емоційну, але й практичну підтримку, наприклад, допомогу в організації гуманітарних поставок, наданні притулку, або ж у вирішенні організаційних питань. Також важливою є інформаційна підтримка, яка включає в себе надання корисної інформації про доступні послуги, можливості лікування, а також поради щодо подолання труднощів. Це особливо актуально в ситуаціях, коли людина не має доступу до необхідної інформації, а також у кризових умовах, таких як війна, де правильно спрямована інформація може врятувати життя [01, с. 79].

Інструментальна підтримка включає допомогу, яку надають волонтери, гуманітарні організації чи навіть просто оточення людини, наприклад, у вигляді матеріальних ресурсів, як-от продукти харчування, одяг, медикаменти, або ж у вигляді практичних порад щодо вирішення конкретних проблем, що виникають в умовах

війни чи соціальних потрясінь [110, с. 79].

Також Л.В. П'янківська зазначає, що соціальна підтримка є системною і має структуру, що включає як рівень мікросоціуму (родина, друзі, близьке оточення), так і більш широкі рівні, такі як мезо- та макросоціальні рівні, що включають підтримку від громади, державних інститутів, благодійних організацій. На кожному з цих рівнів соціальна підтримка проявляється у різних формах та з різними цілями. На мікрорівні важливу роль відіграє емоційна підтримка від близьких людей, що допомагає людині відчувати себе не самотньою у складний період. Мезорівень включає підтримку, надану різними організаціями, які можуть допомогти у вирішенні матеріальних або організаційних проблем. Макрорівень забезпечує більш формалізовану підтримку через державні інститути та міжнародні організації [11, с. 80].

Одним з важливих аспектів соціальної підтримки є її динамічний характер. Типи підтримки можуть змінюватися залежно від конкретної ситуації та потреб людини. Це стосується як типу підтримки, так і її інтенсивності [11, с. 80].

Зауважимо, що дослідники підкреслюють, що соціальна підтримка в умовах війни має особливе значення, оскільки вона не лише допомагає людині адаптуватися до важких обставин, але й виступає як фактор, що допомагає зберігати психологічну рівновагу та витривалість. Стресові умови війни можуть призвести до серйозних порушень психічного здоров'я, таких як посттравматичний стресовий розлад, тому підтримка в цей період є важливою для зменшення наслідків стресу та запобігання розвитку психічних захворювань. Соціальна

підтримка не тільки допомагає людям впоратися з поточними труднощами, але й відіграє важливу роль у відновленні їх психоемоційного стану та соціальної адаптації після пережитого стресу чи травми.

Принципи здійснення соціальної підтримки є основними настановами для її ефективної реалізації, оскільки вони визначають фундаментальні підходи до організації допомоги, що надається громадянам у різних ситуаціях життєвих труднощів (див. Табл. 1.). Ці принципи служать орієнтирами для формування політики соціального забезпечення, створення механізмів підтримки на всіх рівнях управління та безпосередньо для розробки конкретних програм допомоги. Вони мають на меті забезпечити доступність, рівність і справедливість у наданні допомоги, а також максимізувати її ефективність. Реалізація принципів соціальної підтримки сприяє зміцненню соціальної стабільності, зниженню рівня бідності та маргіналізації, а також покращенню якості життя вразливих верств населення.

Таблиця 1.

Принципи соціальної підтримки*

Принцип	Характеристика
Адресність	Соціальна підтримка повинна бути спрямована на конкретних осіб або соціальні групи, які потребують допомоги. Це означає, що підтримка надається тим, хто справді має потребу, на основі індивідуальних обставин, таких як матеріальне становище, стан здоров'я або соціальний статус.
Доступність	Соціальна підтримка повинна бути доступною для всіх, хто її потребує, незалежно від місця проживання, соціального статусу чи інших обмежень. Забезпечення доступності включає створення відповідної інфраструктури, навчання працівників та адаптацію процесів на-

	данія послуг.
Гуманність	Соціальна підтримка повинна бути спрямована на забезпечення гідності, поваги та добробуту осіб, що її отримують. Підтримка має бути надана з повагою, без дискримінації чи упереджень, і орієнтована на допомогу, а не на формальне виконання обов'язків.
Цілеспрямованість	Соціальна підтримка повинна бути спрямована на досягнення конкретних цілей, таких як покращення матеріального стану, соціальної інтеграції, полегшення життєвих труднощів тощо. Це означає, що кожна форма підтримки має бути чітко визначена з огляду на конкретні потреби і має бути спрямована на досягнення максимального позитивного результату для отримувача.
Законність	Соціальна підтримка повинна надаватися в межах чинного законодавства. Законність є гарантією того, що права громадян будуть захищені, а система соціальної підтримки не буде використовуватися з порушенням правових норм.
Безповоротність	Соціальна підтримка передбачає безповоротний характер наданої допомоги, тобто особи, які отримують допомогу, не зобов'язані повертати отримані ресурси чи послуги. Безповоротність допомагає уникнути додаткових фінансових та психологічних навантажень на одержувачів підтримки.

*Джерело: сформовано автором на основі даних джерела [5, с. 134]

Кожен з цих принципів є важливим для забезпечення ефективної, етичної та справедливої системи соціальної підтримки, яка враховує як індивідуальні потреби громадян, так і загальні соціальні цілі.

Висновки. Отже, соціальна підтримка є важливою складовою соціальної політики, спрямованою на покращення умов життя та забезпечення гідних умов існування осіб, які потребують допомоги. Важливу роль

соціальна підтримка відіграє в умовах соціальних і економічних криз, таких як війна або економічна нестабільність, де вона забезпечує матеріальні ресурси та емоційну підтримку найбільш уразливим групам населення. Особливе значення соціальна підтримка має для ветеранів війни, пенсіонерів, осіб з інвалідністю та інших вразливих категорій населення. Вона сприяє їхній реабілітації, соціальній адаптації та забезпеченню рівних можливостей у житті, що важливо для підтримки стабільності та соціальної справедливості в суспільстві.

Список джерел

1. Іванів А. А, Логвиненко В. М. Професійна реабілітація рятувальників, які отримали інвалідність. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет конференції з нагоди відзначення Дня науки-2024 в Україні «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (м. Київ, 22 травня 2024 року). Київ: ДНДІ МВС України, 2024. С. 396-398.
2. Костишин Е. І., Шевців Ю. О. Соціальна підтримка дітей, які постраждали від збройного конфлікту в Україні. Публічне управління та соціальна робота. 2024. Том 1. С. 58-64.
3. Логвиненко В. М. Особливості професійної реабілітації та соціальної інтеграції рятувальників, які отримали інвалідність. Публічне управління та соціальна робота. 2024. Том 1. С. 65-69.
4. Логвиненко В. М. Розширення повноважень служб супроводу в системі МВС України: шляхи та перспективи. Публічне управління та соціальна робота. 2024. Том 2. С. 72-76.
5. Николаева В. І. Система соціальної підтримки в умовах воєнного конфлікту: проблема транспарентності. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2018. №1 (61), С.133-137.
6. Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 404 від 14 квітня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.12.2024)
7. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту:

Закон України із змінами внесеними відповідно до Закону №4074-IX від 20.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 26.12.2024)

8. Слозанська Г., Горішна Н., Бибик Д., Криницька І. Соціальна підтримка ветеранів/ветеранок російськоукраїнської війни та їх сімей у военний та повоєнний час. *Social Work and Education*, 2023. Vol. 10, No. 1, pp. 47-62.
9. Столярик О., Семигіна Т. Повернутися з війни: психосоціальна підтримка ветеранів/-нок та членів їхніх сімей. *Social Work and Education*, 2023. Vol. 10, No. 1. pp. 63-77.
10. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с.
11. Piankivska L. V Social Support of the Individual in War Conditions: Ukrainian and International Experience. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology»*, 2022. Vol. 8, №2. pp. 76-84.